

Maria Favà Compta

Diari

AVUI

1976-2009

Entre el somni i l'agonia

Meteora

Maria Favà Compta

Diari AVUI, 1976-2009

Entre el somni i l'agonia

Editorial
Meteorα

Diari AVUI, 1976-2009. Entre el somni i l'agonia

© Maria Favà Compta, 2017

Reservats tots els drets de la present edició

© **Editorial Meteora SL**

Gran Via de les Corts Catalanes, 794, ent. 1a

08013 Barcelona

Tel. 93 265 56 54

www.editorialmeteora.cat

contacte@editorialmeteora.com

Primera edició: març de 2017

ISBN: 978-84-946541-6-9

Dip. Leg.: B.5738-2017

Disseny de la coberta: Eduard Serra

Miscel·lània fotogràfica:

© Robert Ramos, © Ferran Sendra, © Miquel Anglarill, © Josep Losada, © Xavier Bertral,

© Ruth Marigot, © Francesc Melcion, © Pere Virgili, © EFE

Fotografia de la coberta (frontal): © EFE

Fotografia de la contracoberta: © Robert Ramos

Fotografia de l'autora (solapa): © Carles Sales

Impress a Romanyà Valls, La Torre de Claramunt

SENSE L'AUTORITZACIÓ ESCRITA DE L'EDITOR, QUEDA RIGOROSAMENT PROHIBIDA,
SOTA LES SANCIONS ESTABLERTES PER LA LLEI, LA REPRODUCCIÓ TOTAL O PARCIAL
D'AQUESTA OBRA A TRAVÉS DE QUALSEVOL PROCEDIMENT MECÀNIC O ELECTRÒNIC,
INCLOENT-HI LA REPROGRAFIA, LA DIFUSIÓ PER XARXES TELEMÀTIQUES
I LA DISTRIBUCIÓ D'EXEMPLARS D'AQUESTA EDICIÓ
MITJANÇANT LLOGUER O PRÉSTEC PÚBLICS.

*Als meus pares, Isabel i Francesc,
a qui l'AVUI els va robar temps.*

AGRAÏMENTS

A tots els amics, saludats i coneguts que m'han volgut explicar les seves batalletes a l'AVUI i especialment a Àngela Vinent i Ton Clapés. Sense la memòria i l'ordre de la meva amiga Montserrat Rius, no sé pas com m'ho hauria manegat.

A tall de pròleg

En aquest llibre trobareu prop de quatre-centes pàgines que pretenen aproximar-vos a la història del diari AVUI. I ho dic amb la màxima prudència, perquè conec alguns dels defectes que té aquest relat.

Està escrit en primera persona del plural, amb el testimoni de qui escriu i de moltes altres persones que van treballar a l'AVUI, que el van dirigir o que hi van posar diners. També hi ha hores d'hemeroteca a Ca l'Ardiaca i la reinterpretació d'alguns dels papers vells que ha sabut guardar Montserrat Rius. Però el gruix del llibre és el testimoni oral. I com que està basat en la memòria i en les vivències de les persones, potser trobareu que és subjectiu. Massa apassionat. Doncs sí, i què? Els periodistes fa segles que reflexionem sobre l'objectivitat i la subjectivitat i els seus límits, i encara no n'hem tret l'aigua clara. El cert és que he amagat el pudor sota la tartera del Pedraforca i he escrit el que m'ha semblat. Sense gaires autocensures. Ja n'he patit prou al llarg de la meua vida professional.

Per desgràcia, l'arxiu de paper de l'AVUI és en parador desconegut. Només la col·lecció dels diaris publicats està dipositada a l'arxiu municipal de Girona, un destí ben curiós per a un diari que sempre es va editar a Barcelona i amb vocació nacional. Aquesta anomalia és responsabilitat de l'empresa Hermes, editora d'*El Punt*, que quan es va menjar l'AVUI va fer empaquetar totes les caixes de l'arxiu i les va enviar a un magatzem dels empresaris carnis Jordi i Joan Bosch, que aleshores eren els amos de l'editora. Després, l'empresa va canviar de mans, però el fons continua desaparegut i totes les gestions, cartes o reivindicacions que la Montse Rius i jo hem fet fins ara no han servit de res.

Hem demanat moltes vegades que l'arxiu de paper, si encara es conserva, sigui cedit a l'Arxiu Nacional, on podria ser consultat. Aquest fons és important perquè abasta tota la Transició espanyola vista des d'una òptica catalana. A més dels papers de l'AVUI, hi havia també els fons d'*El Correo Catalán* i una important col·lecció de fotografies de la Primera Guerra Mundial que està considerada de gran valor documental i també econòmic, i la prova és que va ser comptada com un dels actius importants quan l'AVUI va fer fallida el 2004. Si tot això s'ha llençat o s'ha venut, hem perdut tots molt. És greu pel que fa a la memòria de l'AVUI, però sobretot perquè haurem malmès una part de la història que els investigadors trobaran a faltar per interpretar el final del franquisme i el començament de la democràcia.

En aquesta aproximació a la història de l'AVUI, hi faltaran dades que podrien ser corroborades en aquest arxiu perdut. Però totes les altres mancances i pífies són només culpa

meva. I, una mica, de les persones que m'han donat excuses i no han volgut parlar. Només hi ha un parell o tres d'absències que han de ser atribuïdes a la meva parcialitat.

A més de les absències, el gran defecte d'aquest llibre és que no he sabut/pogut esbrinar d'on sortien els diners per pagar les nòmines i el paper per imprimir el diari. Hi ha molts testimonis que ho apunten, però ho fan amb escopetes de perdigons i els trets no espeteguen a la cara de ningú. I no ho entenc, perquè confessar ara que es va ajudar l'AVUI seria un galó ben lluent a la bocamàniga de molts empresaris que s'han apuntat al carro independentista. Empresaris que van afluïxar la mosca perquè es van veure pressionats o n'esperaven alguna compensació.

Tots els directors consultats afirmen que no es cobrien les despeses amb la publicitat i la venda dels diaris. Suggereixen que la màniga venia de sectors convergents, d'empresaris del partit i vaguetats per l'estil. N'hi ha que relacionen el finançament del diari amb afers tan tèrbols com el cas Casinos o el cas Palau de la Música. En una ocasió, els Mossos van venir a fer un registre al diari i, en lloc d'anar a la quarta planta i demanar els números, van inspeccionar els calaixos dels redactors, on el més cràpula tenia una ampolla de Torres 10 anys.

Hi ha testimonis que asseguruen que Tarradellas va ajudar l'AVUI amb els diners que va trobar a la caixa de la Diputació. I Jordi Pujol reconeix també obertament haver ajudat l'AVUI. M'ho va dir a mi i ho havia confessat a l'empresari que va dirigir la fallida del diari, el 2004. Segons aquest testimoni, Pujol hauria dit que si mai el tornaven a tancar a la presó seria per culpa de les coses que havia fet per l'AVUI. A contracor, deixo

aquesta investigació sobre les finances a mig embastar. Potser més endavant algú més expert en traurà l'aigua clara.

Si l'origen dels diners és obscur, la gestió, o més ben dit, la no gestió empresarial està molt clara. La majoria de testimonis amb responsabilitat al diari confirmen que l'AVUI no va tenir mai empresa. Els primers promotors eren uns aficionats que no van saber muntar-ne cap. I els darrers eren enviats des de Palau, feien de corretja de transmissió i paraven la mà. Només el director Vicenç Villatoro diu que ell sí que va tenir una empresa al davant. El seu empresari va ser Xavier Llobet, de trista memòria per als treballadors, que es va aprofitar més ell de l'AVUI que l'AVUI d'ell. Tanmateix, salvant una excepció, que en el llibre s'insinua, ningú no va posar la mà a la caixa. Tampoc hi havia gaire per birlar.

Doncs malgrat no tenir empresa, o potser per això mateix, el diari sempre va tenir fama de convergent, i això feia molt mal a la seva credibilitat. Una informació que fos crítica amb l'Ajuntament de Barcelona, encara que estigués ben fonamentada, no es tenia en compte si sortia a l'AVUI perquè «és un diari de CiU i el que més els interessa és fotre canya als socialistes que manen a la Casa Gran».

Deixo per als investigadors universitaris la feina d'agafar el tipòmetre i comparar els cossos i tipus de lletra i els editorials. Aquesta és una tasca que m'ha avorrit sempre. I que suposo que tampoc té gaires lectors.

El menyspreu del ram

Hi ha un aspecte que no sé si l'entendran gaire els qui no siguin del ram del paper. Vull deixar constància de la discriminació

i la desconsideració que vàrem patir des del primer dia, tant el diari com els treballadors, per part de la resta del sector i sovint també des de les fonts informatives. Per als companys dels altres diaris, nosaltres érem quasi invisibles, periodistes de segona que no havíem fet prou mèrits per treballar en un diari de primera. La pregunta «a on treballes ara?» la sentíem sovint els redactors de l'AVUI formulada per companys d'altres mitjans amb els quals coincidíem cada dia al Parlament, a l'Ajuntament, a l'Audiència... Ens veien, però no ens llegien.

Ja podíem treure primícies, que si no les reproduïa alguna agència, la competència no se n'assabentava. La majoria dels professionals dels altres mitjans no es mirava l'AVUI perquè considerava que no li podia aportar res. I en el supòsit que hi trobessin alguna notícia prou interessant per ser reproduïda, sovint no citaven d'on l'havien tret perquè nosaltres, com a font, no donàvem prestigi. Aquest menyspreu ens va fer sempre molt de mal. El director Vicent Sanchis i altres testimonis parlen de la manca d'autoestima dels redactors de l'AVUI. Només un exemple: Ràdio Miramar afusellava notícies senceres de l'AVUI, les llegia textualment sense dir, però, d'on les treia. Un dia que els vaig enxampar in fraganti, m'ho va reconèixer Salvador Escamilla, la gran veu d'aquella emissora.

Agustí Pons explica com molts intel·lectuals van girar la cara a l'AVUI i, en canvi, perdien el cul per escriure a *El País*. L'estat de gràcia inicial, aquella èpica del capitalisme popular i del primer diari en català des del 1939, va durar-li ben poc a l'AVUI, i malgrat que va fer seccions molt ben fetes

—cultura, Barcelona, Catalunya...—, mai no va tenir la pàtina del prestigi.

I tot i ser considerats de tercera regional, hi havia una ràbia per part d'alguns mitjans, especialment *El País*, que no puc entendre. Si érem tan dolents i comptàvem tan poc, per què aquells atacs que anaven directes a la nostra línia de flotació... i sovint feien diana?

El menyspreu arriba fins a l'actualitat. En un informe sobre el català als mitjans de comunicació publicat el 2014 a la revista *Capçalera*, que edita el Col·legi de Periodistes de Catalunya, l'AVUI ni tan sols surt esmentat. Els autors d'aquest informe potser ignoren que l'AVUI es va inventar el llenguatge periodístic en català de la segona meitat del segle XX. A la seva redacció comença la polèmica, tan fructífera, sobre el català *light* i el català *heavy*. TV3 i les emissores de l'actual Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuais van néixer vuits anys després que l'AVUI, i les versions en català d'*El Periódico* i *La Vanguardia* encara són més joves. (Ningú no ha fet fins ara un recull de les animalades que sortien publicades durant els primers mesos de la versió en català d'*El Periódico* quan el gruix del text el traduïa un programa informàtic.)

Un antic redactor i vell amic, que va veure un primer original d'aquest llibre, em va recomanar que anés més enllà de l'anècdota i expliqués per què l'escrivia. Crec que la història d'un diari revela com és el país i com ho fem de bé o de malament. Com en som, de desgraciats o de feliços. Com hem gestionat un capitalisme popular que ens vàrem polir en quatre dies. A on ens porta la precipitació a l'hora de tirar endavant un projecte.

La història de l'AVUI és una mica com una paràbola bíblica. Hi surten totes les coses que no s'han de fer i s'apunten les que ens ajudarien a ser millors. Qui sap, potser si tinguéssim un estat propi...

Maria Favà

L'Espà, sota el Pedraforca, 2015-2017

Entre el seny i la rauxa

La idea de fer el diari AVUI és fruit d'una rauxa. I d'una improvisació. Els patriotes —paraula que aquí no té cap connotació negativa ni de mofa— que volien impulsar una publicació en català, quan ja es veia el final del llarg túnel del silenci franquista, estaven fastiguejats de les negatives i de les tàctiques dilatòries de Madrid. I van caure en el parany de la pressa, un parany que es va pagar molt car i que va llastrar, segurament per sempre, el diari.

Salvant totes les distàncies de temps i tema, el diari va tenir una gènesi similar al Fòrum de les Cultures de Barcelona. Segons una llegenda urbana, el Fòrum va ser una patinada de l'alcalde Pasqual Maragall. Aquest, després del gran èxit dels Jocs Olímpics de Barcelona, va voler fer una Exposició Internacional perquè la ciutat no perdés el ritme. I va cometre la imprudència d'anunciar públicament el seu projecte d'Exposició abans de comprovar res. Quan va tornar al despatx, es

va trobar que, per a l'any 2004, l'Expo ja l'organitzava París. I amb la mateixa frescor amb què ho havia anunciat, uns dies després va rectificar i va dir que Barcelona organitzaria el Fòrum de les Cultures 2004 sense saber exactament què seria aquest esdeveniment. Ni aleshores ni ara se sap encara què va ser. El que ha quedat per a la posteritat d'aquell projecte és una operació urbanística a gran escala que va servir per cosir la frontera entre Barcelona i el Besòs.

Doncs la gènesi de l'AVUI és similar. A finals dels anys seixanta, Jordi Maluquer Bonet ja tenia la idea de crear una revista en català. Tenia fins i tot registrats tres noms: *L'Instant*, *El Temps* i AVUI. També volia registrar el nom de *L'Observador*, però ja el tenia agafat Destino. El nom d'AVUI podia entrar en competència amb el *Hoy* de Badajoz, un diari considerat en aquell moment progressista i ben fet. Els extremerys, els representants polítics dels quals ens posen ara tantes pegues, no van posar aleshores cap entrebanc per tal que Maluquer registrés el nom de l'AVUI en català. En canvi, sí que van posar entrebancs els representants de la revista americana *Time* (que es publica des de 1923), però finalment el registre va donar la raó a Maluquer, i va poder inscriure *El Temps*. Vint anys després d'aconseguir aquest registre, Maluquer va cedir *gratis et amore* la capçalera a Eliseu Climent, que el 1984 va iniciar la publicació al País Valencià d'un setmanari amb aquest nom. El 1990, *El Temps* va ser un dels primers mitjans de comunicació en català amb presència a Internet. El 2012 va entrar en crisi i es va anunciar que es deixava de vendre als quioscos, però aquell mateix any Vicent Sanchis i Llàcer —que ocuparà moltes pàgines d'aquesta història de l'AVUI— el va salvar.

Maluquer comptava per als seus projectes idealistes amb gent de procedència diversa que li donava suport i entre els quals sempre hi haurà Josep Espar Ticó i una colla d'industrials entre els quals destaca Andreu Ribera Rovira, que al Poblenou ja havia reflatat el Centre Moral i Cultural. Ribera tenia al Poblenou la fàbrica coneguda popularment com «Les Culleres» perquè s'hi feien coberts i també el metall de les monedes rosses.

L'administració, però, anava donant carabasses a Maluquer. «Després de l'última negativa, un dia em vaig trobar pel carrer el Josep Espar Ticó. 'I com ho tenim?', em va preguntar. En conèixer el darrer fracàs, l'Espar em va dir que havíem de ser més ambiciosos i, en lloc de demanar una revista, calia exigir un diari. I en lloc de sol·licitar-ho uns quants, calia que ho demanessin 50.000 persones.» I dit i fet. Es van posar a buscar les 50.000 persones. «Però quan vam arribar a 33.000 subscriptors, es va morir el Franco», recorda Maluquer. Pocs setmanes després d'aquell gloriós 20-N, els promotors ja tenien el permís per editar el diari. «Vam saber, entre Nadal i Reis, que hi hauria l'autorització i a partir d'aquí vam començar a córrer, i el diari va sortir el 23 d'abril.» Els promotors pensaven que el període d'incertesa i desgavell que s'obria arran de la mort del dictador els podia afavorir i que després potser, potser, es tornarien a endurir les condicions quan el règim s'encarrilés de nou. Qui podia saber com anirien les coses? I van decidir que era millor tirar endavant de la manera que fos, i que, un cop el diari al carrer, ja seria molt més difícil silenciar-lo.

Que aquella pressa va ser un error colossal ho reconeixen altres promotors i, especialment, Josep Maria Cadena i

Catalán, que va ser el director *in pectore* mentre van durar les negociacions i, un cop concedit el permís, va ser el subdirector del diari durant els seus primers anys de vida.

Ara, però, cal retrocedir una dècada per conèixer els altres antecedents.

El final de la llarga postguerra

Josep Maria Cadena recorda que a començaments dels anys setanta una sèrie d'empresaris del tèxtil, alguns relacionats també amb *El Correo Catalán*, es plantegen treure un diari en català. Un dels prohoms més actius era Lluís Valls i Taberner, un banquer proper a l'Opus Dei. El seu projecte era fer una revista que es digués *Miramar*, però no van arribar mai a presentar els papers a Madrid per demanar-ne l'autorització.

A més d'aquests industrials, a Catalunya en aquells anys hi ha unes persones que el mateix Cadena defineix com a guerrillers de la cultura catalana «que són els Espar Tíctic i els seus amics —Enric Cirici Delgado, Ramon Fuster Rabes...—, activistes a favor de la llengua i de la cultura catalana, de la sardana, de crear monòlits, de Cantonigròs... i també tenen la idea de fer una revista. Quan no els autoritzen la revista, fan allò tan típic que demostra la manera de ser dels catalans: 'Ja que no ens volen donar una revista, demanarem un diari'». Aquesta versió de Josep Maria Cadena coincideix, com ja hem vist, amb la de Jordi Maluquer, que va ser un dels caps visibles del projecte.

Buscant entre papers clandestins he trobat encara un antecedent més bufanúvols. El 1964 un grup d'intel·lectuals, alguns acabats de retornar de l'exili, es van reunir unes quantes

vegades al bar Términus —un bar de culte a la cruïlla del carrer Aragó amb el passeig de Gràcia— amb l'objectiu de tirar endavant una revista en català. Els impulsors eren Ferran de Pol i Joan Sales, i els donaven suport Pere Calders, Xavier Benguerel, Avel·lí Artís Gener (Tísner), Rafael Tasis, Joan Oliver... He preguntat als fills i als néts d'alguns d'aquests intel·lectuals, i no en saben res. O ho han oblidat. No sabrem mai si la cosa va anar més enllà d'una simple volada de coloms davant d'uns *carajillos*.

En les seves memòries, Josep Espar Tico diu que els primers intents per treure una publicació en català es van fer el 1966 i que el projecte inicial era de Fèlix Millet Maristany, que ja tenia la capçalera d'*El Matí*, el diari de la gent catalanista i catòlica d'abans de la guerra. Quan *El Correo Catalán* va agafar volada amb els diners dels empresaris Baygual i amb Andreu Roselló i Manuel Ibáñez Escofet a la redacció, es va pensar de fer un producte de tarda que es diria *Migdia*. Però com que Millet era persona non grata a Madrid, es va retirar del projecte per no entorpir-lo i aleshores el van encapçalar Oleguer Soldevila i Esteve Bassols. I beneint el projecte hi havia l'alcalde Josep Maria de Porcioles, personatge que es va caracteritzar sempre per combinar sàgacment una de freda i una de calenta, també amb el catalanisme. Deien que era amic personal de Franco i va aconseguir que aquest li cedís, a mitges, el castell de Montjuïc, un dels símbol més sagnants de la dominació castellana sobre Barcelona.

D'aquest projecte de *Migdia*, també en parla Ibáñez Escofet en les seves memòries. Esmenta una gestió que va fer Oleguer Soldevila, que era un important industrial cotoner

i que anys després va fundar l'IRES, l'Institut de Reinserció Social.

«Tots creïem que Alonso Vega, que era aleshores ministre de Governació i amic de confiança de Franco, podria ser la clau que obrís la porta. No fou així. Soldevila anà a veure don Camilo a Madrid amb aquesta ambaixada. Com que hi havia confiança, el ministre el va rebre esmorçant: '¿Qué te trae por aquí, Olegario?' Soldevila va anar descabdellant tots els propòsits i projectes fins que el general el va interrompre: '¿No crees que pierdes el tiempo con el catalán? Mejor sería que cada mañana, al afeitarte, hicieras el firme propósito de no decir una palabra de catalán en todo el día. Te acostumbrarías y ya no habría problema'.»

Malgrat aquesta gracieta del ministre, que als lectors d'avui els recordarà les declaracions dels ministres de Rajoy, l'equip d'*El Correo Catalán* va continuar lluitant pel projecte i posant i substituint noms que els semblaven més estratègics. Ramon Miravittles va pressionar Robles Piquer; Porcioles ho va intentar amb Gual Villalbí. Es va substituir Ibáñez per Esteve Bassols, que semblava que faria menys por a Madrid. I també Porcioles es va retirar de primera línia. Des de la capital, quan no es rebien miquels com el de don Camilo, la resposta més educada i esperançadora era: «El momento ya llegará, ya llegará», segons frase textual de Jiménez Quílez. El ministre Sánchez Bella, pressionat pel seu amic Andreu Ribera Rovira, sempre deia que es concediria el permís «en el momento oportuno», un *momento* que no arribava mai.

Una altra persona que va fer la gestió davant de Madrid va ser Ignasi de Gispert i de Jordà, degà aleshores del Col·legi

d'Advocats i pare de Núria de Gispert. El degà va parlar amb Garicano Goñi —militar colpista, governador civil de Barcelona i ministre de la Governació— i aquest li va assegurar que, al marge de les converses informals, no s'havia presentat mai per escrit la petició formal per endegar *Migdia*. En aquesta versió coincideix l'advocat Del Pozo, que és qui portava els afers legals del projecte. Mai no es va presentar la documentació a Madrid. Però tampoc és estrany, vistos els comentaris i les recomanacions prèvies dels factòtums del règim.

El lector d'avui pot pensar que en aquells moments no es publicava res de res en català. Doncs erra. Però cal puntualitzar que tot el que es publicava en bilingüe o en català es feia sota l'empara de l'Església. Ja existia la prestigiosa *Serra d'Or*, la publicació de l'abadia de Montserrat; *Oriflama*, una revista dirigida a un públic jove, i la infantil *Cavall Fort*. Aquestes dues últimes es van crear el 1961 sota l'advocació dels bisbats de Vic, Girona i Solsona. *Cavall Fort* encara es publica. *Oriflama* va morir el 1977. Aquesta darrera la va pagar primer el bisbat de Vic, després Jordi Pujol en els anys de Banca Catalana i finalment Anton Canyelles, que la va voler desplaçar cap al seu partit, Unió Democràtica de Catalunya, i una part de la redacció es va revoltar i l'afer va acabar al jutjat. Josep Maria Huertas era el director d'*Oriflama* quan Canyelles va intentar que la revista fes el gir cap a Unió. Ja que pagava...

En l'àmbit local, les primeres revistes de barri que s'editen durant els primers anys seixanta ho fan també sota la protecció de l'Església. Aquest és el cas de *4 Cantons* del Poblenou de Barcelona i de *Gramma* de Santa Coloma de Gramenet. Jaume Patrici Sayrach n'és el fundador de totes dues. Només de

passada cal dir que aquestes dues publicacions van crear escola i van ser molt influents tant en la resta de la «premsa pobre», que anys després va editar la majoria de barris de Barcelona, com en la premsa en majúscules.

En constatar que l'Església sí que aconseguia treure revistes, també va intentar aquesta via l'inquiet Espar Ticó. Va contactar amb els monjos de Poblet i engresca en aquest projecte Francesc Vila-Abadal i Josep Maria Puig de Berga. Aquí entra també Josep Maria Ballarín i Monset, mossèn Ballarín, que aleshores era el rector de Santa Maria de Queralt i que va fer el dibuix de la portada d'aquest projecte que també va quedar en res.

Mentre uns maldaven i molt per treure una publicació en català i no se'n sortien, l'empresari Jaume Castell Lastortras ho aconsegueix d'una manera que encara ara és incompreensible. El 1966 es va començar a publicar *Tele/Estel*, que és la primera publicació escrita íntegrament en català que ja no s'edita sota el paraigua de l'Església. Tenia expressament prohibit parlar de política, de conflictes laborals i no podia fer cap tipus de reivindicació de la llengua catalana. Va tenir una vida curta i plena de sotragades. Mig any després de néixer, el desembre del 1969, ja va reduir el format; va morir de forma provisional el 1969 i definitiva el 1970. Andreu Avel·lí Artís, Sempronio, va ser-ne el director. L'amo, Jaume Castells, figurava en els consells d'administració de moltes empreses: embotits La Piara, el Banco de Madrid, el Banco Catalán de Desarrollo, Intelhorce i d'altres empreses del tèxtil i filatures.

Quan *Tele/Estel* ja havia fet aigües, Jordi Maluquer pensa que potser poden comprar la capçalera i tornar-la a treure.

Aleshores va assabentar-se que Castells l'havia editat durant tres anys amb un permís provisional de sis mesos que havia caducat com a mínim set vegades. EsparTicó, acompanyat pels seus esforçats amics, va anar a veure Jaume Castells.

«Era el prototipus de financer català —ha deixat escrit Espar— que confia en els contactes, en la força de les seves amistats, i creu que totes les coses s'han de solucionar a Madrid i a través d'influències. Nosaltres encara no estàvem fets a aquesta mena de màfia totpoderosa que es dona en les situacions de privilegi i dictadura i no dictadura en què hi ha classes òptimament col·locades per poder manegar tots els fils. Em vaig quedar realment impressionat per les coses que Jaume Castells anava dient contra la burgesia catalana perquè no havia secundat el Tele / Estel; que aquesta burgesia catalana no entenia res, que només era sensible a les pessetes i que no havien sabut apreciar l'esforç que ell havia fet. Castells no s'adonava que la problemàtica no venia només de la burgesia insensible, sinó dels anys i panys d'ofegament sistemàtic de la personalitat catalana.»

EsparTicó surt molt enfadat de l'entrevista i comenta als seus amics les coses que ells podrien fer amb «la carretada de diners que té aquell home». I segurament pensa que Castells, a més de cec és molt mesquí de no regalar-los la capçalera de *Tele / Estel*, perquè ells sí que serien capaços de tirar-ho endavant.

Tot i que els desagrada molt l'actitud de Castells, intenten comprar la capçalera, però segons Jordi Maluquer el mateix ministre Sánchez Bella els ho treu del cap. Els aconsella no gastar-se els diners a comprar-la i els recomana fer un projecte

nou. «I amb aquesta esperança ens entretenen una bona temporada.» Una enganyifa més.

Mentre duren les negociacions amb Castells, els nostres esforçats promotors continuen batallant per les capçaleres que ja tenen registrades; Jordi Maluquer, amb les revistes *El Temps* i l'AVUI. En un viatge a Madrid per veure com estava el tema, el ministre del ram, Sánchez Bella, els va assegurar que *en el ministerio* no havien rebut cap petició per editar *El Temps*. Quan van anar a demanar explicacions a la *Delegación* de Barcelona, la resposta ara fa riure, però aleshores no els va fer cap gràcia. No s'havia tramitat la petició de sol·licitud de la revista perquè calia un informe policial de tots els qui la demanaven i s'havien constituït en una empresa que es deia Catalana de Publicacions. En el consell d'administració d'aquesta empresa hi havia l'industrial cotoner Riba Ortínez, Riera Sala, Joaquim Forn, Joaquim Maluquer Sostre i el seu cosí Jordi Maluquer Bonet. Aquest últim, en qualitat de gerent, i Roser Bofill va acceptar figurar-hi com a directora.

Maluquer en aquells anys era incansable. Abans de Catalana de Publicacions, ja havia impulsat un altre consell d'administració d'una societat que es va constituir el 16 de gener de 1967, que es dirà Premsa Catalana SA i que tenia com a objectiu la publicació de la revista AVUI. En aquest consell, hi trobem el mateix Maluquer, Espar Ticó i Jordi Bonet. Premsa Catalana és l'únic nom de tots els registrats que arribarà a bon port i que, finalment, serà l'editora del diari AVUI des del 1976 fins al novembre del 2004.

En aquest maremànum de projectes fallits és quan es produeix la trobada pel carrer de Maluquer amb Espar Ticó,

i aquest convenç Maluquer que cal ser ambiciós i repescar la societat Premsa Catalana. Ni l'un ni l'altre recorden quan va ser, aquesta trobada. Calculem que devia produir-se a mitjan 1972. Espar Ticó, al mig del carrer i a peu dret, va etzibar a Maluquer:

«Hem de buscar una manera diferent de plantejar el permís d'aquest diari. Hem d'intentar pressionar de la manera més forta possible perquè la negativa els sigui difícil. A última hora, la negativa d'un permís demanat per uns quants només afecta aquests quants i, segons com, no se n'assabenta ningú.»

I així es va gestar la gran campanya de captació de comptepar-tícips i/o subscriptors del que acabarà essent el diari AVUI.

A la pelleteria La Sibèria

El primer consell d'administració del diari es va formar a finals de 1972. Les reunions es feien en l'entresolat de la pelleteria La Sibèria de la Rambla de Catalunya —propietat de la família Espar— i en la notaria Puig Salellas. El president era Ramon Fuster Rabes, degà del Col·legi de Doctors i Llicenciats. Els altres consellers eren Jordi Maluquer, Enric Cirici, que treballava a Edigsa, la primera editora de discos en català, Joan Amorós, enginyer de Motor Ibèrica, Jaume Vilalta, que va estar vinculat a l'AVUI fins que va morir, el notari Josep Maria Puig Salellas, l'odontòleg Albert Conejos Badia, Josep Lluís Virós, Joan Granados, Jaume Rossell i Miquel Esquirol. L'editora Premsa Catalana va néixer amb un milió de pessetes que va quedar reduït a 935.000 després de pagar les despeses d'inscripció.

El febrer del 1973 es fan les primeres emissions dels comptes de participació per recaptar diners i alhora per assegurar futurs subscriptors del diari AVUI. Durant dos anys la feina de captació es va fer de manera pràcticament clandestina per evitar que el projecte fos avortat. Els primers temps es convocaven entre 20 i 30 persones a reunions a la notaria de Puig Salellas i se'ls venia el projecte. Després els consellers van anar predicant per comarques. La majoria de la paperassa es feia amb ciclostils domèstics per evitar filtracions, però malgrat les precaucions la notícia va córrer i la difusió va provocar amenaces verbals i telefòniques. Però el règim i el seu titular ja s'estaven gangrenant i el que menys preocupava a Madrid era les reunions de quatre sonats per recollir diners per a un diari en català.

El primer treballador de Premsa Catalana va ser Leandre Basanta, un noi de 14 anys que feia feines de meritori per al projecte i que, quan va aterrar a La Sibèria, no parlava ni català. Basanta té el mèrit indiscutible de ser la persona que més anys va treballar a l'AVUI. Va haver de marxar el 2010, quan *El Punt* es va menjar l'AVUI.

Després de Basanta, es van incorporar al projecte Pilar Nicolau, que va acabar sent secretària de diferents directors de l'AVUI, Laia González, que va estudiar periodisme, va passar a la redacció quan va sortir el diari i es va especialitzar en temes socials. La Laia va morir molt jove. Uns anys després de la seva mort, l'Ajuntament de l'Hospitalet va construir una residència assistida que porta el seu nom. En aquell primer equip també va treballar-hi Montserrat Besses, aleshores estudiant de periodisme, que després també passaria a la redacció,

marxaria més tard a TV3 i durant uns anys va ser corresponçal a París.

Pilar Nicolau recorda que es va incorporar al projecte, igual que Basanta, per una coneixença de la família.

«Quan m'ho van proposar, em va entusiasmar la idea. Que quines feines feiem? De tot. Vam elaborar una primera base de dades, anàvem a buscar calés, repartíem la publicitat per les bústies, però ho havíem de fer a bústies de correus diferents perquè no detectessin els enviaments. I recordo que en aquell pis de la pelleteria —Nicolau es refereix a La Sibèria— es feien les reunions clandestines. També es feien altres reunions en el despatx del notari Puig Salellas.»

La capitalització del diari es va fer a través d'una figura jurídica medieval que es diu «comptes de participació». Espar Tico justifica aquesta elecció en les seves memòries.

«Perquè després d'haver estudiat la llei de premsa molt detingudament, ens havíem adonat que aquesta llei, que era una obertura respecte a l'etapa anterior, volia, però, que els mitjans de difusió estiguessin en mans de gent de molt capital. Els rics no els feien por. Això ja eliminava la possibilitat que hi hagués diaris populars. Els agradaven les elits econòmiques. Nosaltres havíem de superar l'obstacle de la llei de premsa i per això vam utilitzar el sistema de comptes de participació. Aquesta figura consisteix bàsicament en el fet que uns senyors confien en uns altres i els deixen uns diners perquè els utilitzin lliurement per a una determinada empresa. Així, uns quants de nosaltres podríem sol·licitar el permís complint tots els requisits i aportant

el capital fundacional sense dificultats, basant el finançament en una figura jurídica que la llei de premsa no preveia i que el legislador no s'esperava.»

L'abril de 1974, un any després d'iniciada la campanya de captació de diners, ja hi havia cent poblacions de Catalunya que tenien nuclis de subscriptors. I s'havien superat les previsions més optimistes del gran recapte. En totes les reunions els consellers explicaven que es tornarien els diners si el diari no arribava a sortir. I segons Espar Ticó, la gent s'ho creia perquè tenien els millors avaladors: el notari i el degà del Col·legi de Doctors i Llicenciats.

Josep Maria Cadena, que s'ha mirat la lletra petita dels comptes de participació, ens dona una de les claus del primer fracàs del diari.

«Un cop posat el projecte en marxa van a predicar pels pobles buscant subscriptors, a escoles, centres cívics, centres religiosos... per trobar comptepartípics. Hi ha un notari, que es diu Puig Salellas, que crea els comptes de participació, que és una fórmula medieval. T'ho explico. Un senyor nolieja un vaixell per anar a buscar espècies a l'Orient, i hi ha uns altres senyors que li avancen els diners. Si el vaixell torna al port de Barcelona i la mercaderia es ven, tothom hi guanya. Si el vaixell és atacat pels pirates o s'enfonsa, tots hi perden. Doncs això són els comptes de participació.»

Es van emetre comptes de participació de 1.000 pessetes i en la part del darrere del document, en lletra molt petita, diu que, si arriba a sortir el diari, el que té el compte de participació es

compromet a una subscripció d'un any, però pagant. I això és el que després fracassa, perquè la gent no s'havia mirat mai la part del darrere de les participacions.

Aquesta història de la lletra petita en els documents dels comptes de participació va provocar mil embolics, però sobretot una pèrdua considerable de diners.

La casuística és d'allò més variada en el desori inicial de l'administració de l'AVUI. Hi van haver comptepartípics que eren subscriptors i que no rebien el diari i que van acabar donant-se de baixa enfadats pel que consideraven poca formalitat. Hi havia comptepartípics que mai havien vist la lletra petita del darrere o que no van escoltar les explicacions dels patriotes promotors, i no van pagar mai la subscripció, però en el desgavell dels primers mesos van rebre el diari durant un temps... I quan el van deixar de rebre perquè no havien pagat, ja no van voler fer-se subscriptors perquè el producte els havia decebut i/o el suflé de l'eufòria inicial s'havia desinflat.

Quan es van començar a recollir diners, també es pensa de buscar un periodista que encapçalés el projecte, que doni la cara. El primer de la llista és Manuel Ibáñez Escofet, que els donarà carabasses com a mínim en dues ocasions. Les raons de debò per les quals Ibáñez no va acceptar el repte no les sabrem mai. Potser encara estava pensant en *Miramar*, potser no es confiava d'Espar i companyia, que si bé eren ben intencionats, no tenien gaires calés i, en canvi, els cotoners que impulsaven el projecte de *Miramar* no anaven precisament curts d'armilla.

Tornem a les memòries d'Ibáñez Escofet i escoltem com justifica la seva negativa. Ell es refereix a una entrevista que

devia tenir lloc la tardor del 1975, quan mig Catalunya ja tenia el cava a la nevera esperant que morís el general.

«Entre una cosa i l'altra semblava que ningú més que jo havia de ser director del primer periòdic català que sortís. Potser m'ho havia guanyat, si no per altres mèrits, per tenacitat. Al final de la meva etapa de director de Tele/eXpres, una comissió del futur diari AVUI, amb Josep Espar Tico al front, me n'oferí la direcció. En aquell moment no vaig ni haver de dubtar: em trobava molt malament. No sabia què tenia, però no em veia amb cor de llançar un diari nou. Portava arrapada al cor la condemna de Josep Maria Huertas Claveria i havia començat l'operació de liquidar-me per part d'antics lleials que obeïen consignes de partit i tenien pressa. Al cap de pocs dies, vaig tenir l'atac cardíac que marcaria un tombant de la meua vida. Una matinada de novembre, concretament el dia 8, de l'any 1975, un terrible dolor al pit m'avisà que amb el cor no s'hi juga. Dotze dies després moria el general Franco i l'esperança de llibertat immediata, per a mi, m'arribava gairebé a la frontera de la invalidesa. A Pep Espar i els seus amics vaig dir-los que si valoraven d'alguna manera els esforços realitzats, podien fer director de l'AVUI un dels dos sotsdirectors in pectore, Faulí o Benach. Escolliren Josep Faulí.»

Aquest relat d'Ibáñez Escofet ens ha fet avançar en el temps. Cal retrocedir ara fins a la primavera del 1974. A l'abril, l'Associació de la Premsa organitzà un col·loqui sobre premsa en català i Josep Maria Cadena, que és qui més en sap, de la història de la premsa a Catalunya, n'és el ponent destacat. Al col·loqui assisteixen Espar Tico i els seus amics, que s'adonen que Cadena és un pou de ciència sobre aquest tema.

«El Maluquer —diu Cadena— em cita en un cafè de la Rambla i em proposa, quan surti l'AVUI, d'entrar-hi per portar l'arxiu. I jo li contesto que, a l'arxiu del *Diario de Barcelona*, hi vaig anar desterrat per Manuel Martín Ferrand, però que jo sé fer altres coses. 'Tu voldries signar la petició de l'AVUI?', em pregunta. I jo els la signo com a director proposat. I em quedo pràcticament un any, jo sol. Quan la gent i els mitjans em vénen a preguntar sobre el projecte, jo contesto que ha de ser un diari actual, que tracti els problemes d'ara, la llengua, però també les idees...»

En una entrevista publicada el 1999 a *Capçalera*, Cadena em va explicar que des que el fitxen fins que tenen el permís «em vaig passar un any i mig en la més completa inòpia perquè els promotors no em deien res i jo mentrestant anava fent declaracions com a futur director de l'AVUI. Explicava com havia de ser el diari, però jo no tenia contacte amb l'empresa. Van treure els comptes de participació i en vaig comprar 30.000 o 40.000 pessetes».

El novembre de 1974, a Montserrat, es funda Convergència Democràtica de Catalunya. Vint anys després, en una entrevista també de *Capçalera*, Jaume Fabre va preguntar a Josep Faulí quin paper va jugar aquest partit en la creació del diari. I Faulí li va contestar amb la seva contundència habitual: «Convergència, directament, no hi va jugar cap paper. Altres problemes tenien. Però hi havia l'Espar, eh! I amb un poder absolut».

El gener del 1975 els promotors del diari decideixen sortir de l'armari. Tot es precipita. Aquell mes, el diari *Tele/*

eXpres publica una entrevista signada per Josep Maria Huertas a Ramon Fuster Rabes parlant del projecte, i també *Oriflamma* en publica una altra amb Espar Ticó. La revista *Muntanya*, que edita el Centre Excursionista de Catalunya, comença a publicar-ne anuncis. I el mes de febrer també n'informen la revista *Canigó* i *Mundo Diario*. Joan Castelló Rovira dedica un espai setmanal fix de Ràdio Barcelona a parlar-ne. El març de 1975 es va publicar a *Serra d'Or* un anunci de pàgina en què es demana ajuda econòmica per difondre el projecte i se sol·licita el parer dels lectors de la revista sobre la futura publicitat que es vol fer del diari.

El consell de Premsa Catalana decideix fer un audiovisual per presentar el projecte que tindrà molt èxit. En la realització van col·laborar l'editorial Claret, el cantant i poeta Celdoni Fonoll, l'actriu Maria Plubins i la dibuixant Pilarín Bayés. Aleshores també es va impulsar la creació del Fons d'Art que representarà en alguns moments una garantia de suport econòmic per al diari. Un fons d'art amb una vida agitada, com s'explica en l'últim capítol del llibre.

Mentrestant, el país comença a bullir. El març de 1975 succeeix un fet d'opereta a l'Ajuntament de Barcelona. En un plenari celebrat el dia 4, divuit regidors voten no a una ajuda econòmica per a l'ensenyament del català. Mercedes Carbó de Figueras, *la mamá del millón*, que es va fer famosa per haver participat en un concurs televisiu i haver guanyat un milió de pessetes que va dir que destinaria a tenir cura de la seva filla malalta, també vota que no i la seva popularitat cau en picat. La seva família tenia un forn al carrer Diputació i els veïns que havien estat uns entusiastes de la *mamá* i del pa, van passar a

fer boicot a l'establiment. Aquest forn estava davant per davant d'on, un any després, hi hauria la seu de l'AVUI.

La ciutat s'indigna amb els regidors del no. La Trinca els dedica una cançó. I els promotors del diari AVUI en surten beneficiats com a reacció a l'estultícia dels edils.

Finalment, el 9 de juny de 1975 es presenta la sol·licitud i signa com a director proposat Josep Maria Cadena. Decideixen fer el pas perquè han arribat bones vibracions de Madrid. Una setmana abans, el ministre d'*Información y Turismo*, León Herrera Esteban, havia vingut de visita a Barcelona i la periodista Margarita Rivière, que aleshores treballava al *Diario de Barcelona*, li pregunta pel projecte d'un diari en català. «Ah! Pues me parecería muy bien. Yo soy de Jaén, pero también tengo mi parcelita en la cultura catalana.» Abans de presentar el permís, els promotors reben una oferta de Rodolfo Martín Villa, *el mejor amigo de Catalunya* i que aleshores era governador civil de Barcelona, per fer d'intermediari davant de Madrid. Però el consell refusa l'oferta. Van a la finestreta a presentar els papers i confien «en la pressió popular i l'adequació a la llei vigent». Espar Ticó afegeix que «era molt important per a nosaltres que el diari pogués néixer sense condicionaments a priori». Malgrat aquesta plantada, Martín Villa no els guardarà rancúnia.

Jaume Vilalta, que era sobretot un home bo i que anys a venir li va tocar negociar amb el comitè d'empresa de l'AVUI amb un resultat nefast per a la seva salut, era a Madrid el 20 de novembre del 1975. Hi havia anat, entre altres coses, a recollir el permís de sortida del diari. Però aquell dia van desendollar un vellet que feia dies que ja estava mig difunt. I a Madrid no es va moure cap paper. Ni res.

A Barcelona, després de brindar amb cava, els esforçats impulsors de l'AVUI es van començar a posar nerviosos i van enviar telegrams a homes del règim demanant l'acceleració del permís. Només els va contestar Martín Villa posant-se a disposició del futur diari. El 22 de novembre Vilalta torna a Madrid per acabar de lliurar la documentació. Diu la llegenda que el funcionari, que ja el tenia molt vist, va encoratjar-lo dient: «*Bueno, ahora sí que se lo concederán*». «¿Usted cree?», li va demanar Vilalta. «*Claro, porque muerto el perro, se acabó la rabia*», va sentenciar el funcionari.

El desembre s'anomenen nous ministres i el d'*Información y Turismo* és el diplomàtic de carrera Adolfo Martín Gamero y González de Posada, que escull Carles Sentís com a director general de coordinació informativa. Ho explica Josep Maria Cadena.

«Carles Sentís era en aquells moments president de l'Associació de la Premsa i el vicepresident n'era Llorenç Gomis. Sentís ens diu que haurà de deixar la presidència i demana una excedència. I s'ofereix pel que necessiti l'Associació de Barcelona. 'Jo tinc una cosa per demanar-te', li dic. 'Ja ho sé; el permís del diari AVUI. Ja n'he parlat amb el ministre i ell vindrà a Barcelona el dia de sant Francesc de Sales, el mes de gener, i us donarà el títol del diari en un acte que celebrarem a la Diputació.'»

Cadena surt de l'Associació de la Premsa, que també era i és a la Rambla de Catalunya, i travessa el carrer, va a La Sibèria i demana per Espar. «Mira, que això de l'AVUI ja està fet.» L'Espar no s'ho acaba de creure. Cadena insisteix i li diu que «s'han de

preparar per al futur» i pregunta que quin paper ha de jugar ell a partir d'aquell moment. «Tu, segueix igual, continua parlant amb el Sentís... Tu ho has fet molt bé», li respon l'Espar.

El permís per publicar el diari AVUI arriba a Barcelona, de la mà del ministre i en presència del president de la Diputació, Josep M. Muller Abadal, el 24 de gener de 1976, el dia que l'església catòlica dedica a Sant Francesc de Sales, el patró dels periodistes. Espar Ticó parla en les seves memòries del dia 25 de gener, que és quan es va inaugurar l'exposició del fons d'art de l'AVUI a la Fundació Miró, i assegura que aquell mateix dia es va arribar als 60 milions de pessetes i que es va obtenir el permís. Espar explica que poques hores abans d'inaugurar-se l'exposició va rebre una telefonada del ministeri en què se l'informava que el ministre volia presidir l'acte i que ell va llançar pilotes fora perquè creien que el protagonista havia de ser Joan Miró i no volien ningú del regim. Però de l'acte de lliurament del permís, no en diu res.

Josep Maria Cadena sí que va anar a complimentar el ministre i a recollir el permís.

«Uns dies abans els vaig preguntar: 'Qui vindrà de l'empresa a recollir el permís?' 'No, nosaltres no hi anirem. No ens hi volem comprometre. El recull tu'. És allò de la puresa. Vaig improvisar un discurs que vaig escriure jo mateix sense encomanar-me a ningú. A l'acte, com un més del públic, hi va anar l'Espar. Era darrere de tot, però com que és tan alt, li vaig veure el cap. En acabat, en un passadís de la Diputació, li vaig donar el paper i ell l'acceptà.»

Un cop aconseguit el permís, els promotors volen treure el diari de forma immediata. Per Sant Jordi. Cadena creu que s'ha d'ajornar fins a l'11 de setembre. No hi ha res muntat: ni impremta, ni redacció, ni administració. Tota la redacció és ell sol. I els promotors no es defineixen. No li diuen res.

Cadena treballava aleshores al *Diario de Barcelona*, igual que Josep Faulí. Una tarda, segurament la primera setmana de febrer, Faulí s'acosta a Cadena i li diu que han de parlar. «M'han telefonat i m'ofereixen la direcció i jo els he contestat que abans havia de parlar amb tu.» Cadena explica a Faulí que ell va signar els papers, que va fer les gestions i que mai ha cobrat res. Faulí, amb el seu to característic, el talla i li diu: «Si jo faig de director, tu véns de sotsdirector». I Cadena li contesta que anirà amb ell on sigui. I el que va ser el primer sotsdirector de l'AVUI afirma que sempre es va entendre molt bé amb Faulí i que van mantenir una gran amistat. Dono fe de la seva lleialtat mútua.

Espar ha deixat escrit en les memòries la seva versió de la substitució de Cadena per Faulí.

«El 29 de gener de 1976, després d'un exhaustiu consell d'administració celebrat a la Tramuntana, vam decidir, amb l'aquiescència i total acord de Josep Maria Cadena, el nomenament de Josep Faulí com a director. En aquest consell, Enric Cirici va insistir per tal que el diari sortís el 23 d'abril, 'no fos cas que canviés alguna circumstància o que hi hagués enduriments per part del govern...'. Si sortia el diari al carrer, seria difícil per part del govern intentar-ne l'anul·lació. Pensem en l'angoixa de tants anys de clandestinitat i de repressió i comprendrem la pressa d'Enric Cirici i, en definitiva, de tots nosaltres».

Es va acordar, doncs, sortir el 23 d'abril i va començar una cursa contra rellotge. En aquell consell també es va decidir que Jordi Maluquer seria el conseller delegat i Espar i Jaume Vilalta van continuar gestionant l'operació dels subscriptors i comptepartícips i la futura publicitat.

Anem ara a la versió de Jordi Maluquer. Aquest explica que quan van tenir el permís a la mà es van tornar a plantejar el tema de qui seria el director, perquè sosté que amb Josep Maria Cadena no hi havia cap compromís i que aquest es va limitar a cedir el seu nom mentre va durar la llarga espera. Van a veure a Ibáñez Escofet —seria la segona vegada?— i aquest els torna a donar carabasses i els suggereix els noms de Joan Anton Benach i Josep Faulí. Mentre estan reunits, entra al despatx Josep Maria Casasús i Ibáñez diu als promotors: «I aquest noi també podria fer-ho molt bé». I d'aquí neix la llegenda sobre Casasús i l'AVUI, però que en realitat mai no va ser res més que un comentari de passada. Maluquer telefona, doncs, a Josep Faulí i aquest el cita a casa seva i el rep amb una bata de *boatiné* que tenia tons daurats. Qui hagi conegut Josep Faulí pot pensar que, aquí, la memòria ha traït Maluquer perquè Faulí era un home molt seriós i molt sobri, i costa d'imaginar-lo amb una bata tan fantasiosa.

Faulí confirma, amb matisos, aquesta versió de Maluquer en l'entrevista que li va fer Jaume Fabre per a la revista *Capçalera* el febrer de 1996. Explica que no va tenir cap intervenció en la gènesi del diari:

«No sóc dels que van crear l'AVUI. A mi, m'hi van vincular més tard. A mitjans de gener del 1976 em va trucar el Jordi

Maluquer per parlar. Va venir a casa meva i em va proposar de ser director. 'Però ja ho és el Cadena', els vaig dir. 'Hauríem de trobar una manera de combinar-ho', va proposar ell. Abans de donar una resposta vaig dir-li que havia de parlar amb el Cadena. Quan li ho vaig dir, ell ja ho sabia. Va acceptar venir amb mi com a sotsdirector, i aleshores vaig acceptar la direcció.»

Fabre li pregunta en aquesta entrevista per què els promotors el van intercanviar per Cadena. I Faulí respon que en realitat qui volien era Ibáñez Escofet i quan aquest va rebutjar l'ofertament va suggerir dos noms: Joan Anton Benach i Josep Faulí.

«L'única explicació que hi he trobat —diu Faulí— és una que li he sentit explicar al Cadena, i és que ells volien un director que hagués estat represaliat pel franquisme. I com que jo era un dels membres del jurat dels Jocs Florals de Ginebra que havíem estat multats amb 200.000 pessetes el 1972...»

(Lluís Carulla, l'amo de Gallina Blanca, va pagar l'equivalent a dues multes i mitja d'aquells Jocs Florals.)

Agustí Pons, cap de secció de l'AVUI des del primer dia, fa un retrat molt ajustat de Faulí, del qual diu que no compartia en absolut el tarannà arrauxat d'Espar Ticó.

«Era un periodista de prestigi. Era un catalanista de pedra picada. Aquest posicionament resultava extraordinàriament rar en la premsa barcelonina d'aquells temps on abundaven els lerrouxistes reciclats, els carlins desubicats, els funcionaris més o menys corruptes, els llepaculs mediocres i alguns, pocs, falangistes desencisats. Faulí de

seguida va assumir un alt nivell d'exigència professional i moral. Vull dir que era un home de principis.»

Pons descriu Faulí com era: un home baix i corpulent, de veu gruixuda i gest nerviós, i «això ajudava a donar-li un aire adust que amagava un fons d'home bo, recte, de fiar». I afegeix que en el poti-poti en què es va convertir la preparació de la sortida de l'AVUI, «Faulí no va perdre mai el nord, sempre semblava estar segur, si més no de cara als subordinats, de quina era la direcció correcta que calia prendre».

Toio Ribas, un altre cap de secció des del primer dia, arrodoneix el retrat de Faulí i el defineix «com un home clar» i que donava joc.

Els redactors pelats sempre sabíem com comportar-nos amb ell. Quan entraves al seu despatx, calia que anessis al gra, que t'expliquessis amb concreció i sense floritures. I ell ràpidament et deia que sí o que no, sense embuts. Quan era que no, que passava sovint, amb un gest t'assenyalava la safata que sempre tenia damunt del despatx plena de caramels de marca. Així, els llaminers sortien més conformats.

Ja hem vist que en el moment que arriba el permís de Madrid, el diari ja havia recaptat 60 milions de pessetes. A l'abril se'n va arribar als 80. El diari *El País*, que va sortir al carrer el mateix dia que l'AVUI, comptava amb un coixí de 200 milions i amb accionistes tan potents com Manuel Fraga Iribarne. Espar Ticó devia tenir remordiments de consciència per la jugada que havia fet a Josep M. Cadena i li ofereix donar-li 50.000 pessetes en comptes de participació. Però aquestes 50.000 pessetes queden finalment en 25.000, i quan

les hi donen, Cadena en posa 25.000 més de la seva butxaca. «Són gasius, no estructurèn, les seves empreses viuen del franquisme», es lamenta Cadena.

A mitjan febrer, Faulí i Cadena s'instal·len al pis de La Sibèria de la Rambla de Catalunya. «I comencem a muntar la redacció —diu Cadena—. Busquem gent que s'atreveixi a escriure en català i relativament jove, que conegui on és la plaça de Catalunya i que estigui disposada a treballar per un sou baixet. No era el salari de *La Vanguardia*. Però vam pagar una mica més que el *Diario de Barcelona*.» La majoria de les persones que havien treballat per Espar en la campanya de promoció i llançament de l'AVUI passen a formar part de la nòmina del diari. Pilar Nicolau es converteix en la secretària de Josep Faulí. Serà la Secretària, en majúscules, i ho serà de diversos directors fins que Faulí se l'emporti a la Generalitat. Montserrat Besses també s'incorpora a la redacció a la secció d'internacional. «Vam portar al diari la gent que creïem que servia: el Pons, el Toio, el Reig... Amb el Casasús vam parlar i va dir que no; potser pensava que havia d'ocupar un càrrec més important. El Perramon era el més gran de la redacció, dominava el món de l'economia. Tot plegat era una aventura», diu Cadena. Perramon i els correctors Fortuny i Bardagí trencaven la mitjana d'edat d'aquella primera redacció, que era al voltant dels 25 anys.

I comencen a buscar una impremta. Cadena proposa com a gerent Jaume Ribalta, que venia del *Diario de Barcelona* i coneixia els *intrínquilis* de la distribució. «Els nostres pactes amb el Faulí eren: llibertat absoluta, però compromís per part de la direcció de contractar preferentment periodistes no adscrits a cap partit», explica Espar.

Cadena recorda que tothom va entrar en nòmina el primer d'abril, i ell també, i ho compara amb *El País*, que portaven un any i mig preparant-se, que comptaven amb molts més diners i podien muntar impremta pròpia.

Amb la perspectiva que donen els quaranta anys transcorreguts des que va començar aquella aventura, els caps de secció Ribas i Pons creuen que aquella primera redacció era massa tendre i amb poc rodatge professional.

«Hauríem d'haver tingut més temps de coll —recorda Ribas—. En un mes vam fer un diari, un llibre d'estil... Hagués calgut potser una mica més de veterania. En la nostra secció de Barcelona, només hi havia tres persones que havien treballat abans en un diari. La resta, debutaven. A cada secció hi va anar a parar un veterà, però la resta debutava. Es va buscar una redacció possibilista, jove, que sabés escriure en català. El Cadena i el Faulí van evitar que fos una redacció petardista. Hi havia el perill que ho fos. I en canvi vam ser una redacció molt formal. La poca experiència es notava a vegades en algun titular.»

Per la seva banda, Agustí Pons, quan enumera els problemes fundacionals de l'AVUI, assenyala també els redactors. «En primer lloc perquè no coneixíem la llengua que usàvem per redactar notícies, i encara que l'haguéssim conegut, ens trobàvem que l'argot periodístic no s'havia actualitzat des de l'any 1939.» Afegeix que els redactors formaven un grup molt heterogeni i que n'hi havia pocs que tinguessin experiència professional en una redacció.

Antoni Reig, que va ser el primer cap de secció d'inter-nacional del diari, creu que en aquells moments no es podia agafar altres redactors que els que es van fixar «perquè no n'hi havia més que fossin capaços de fer un diari en català. Avui aquesta afirmació pot semblar una bogeria. Però aquesta era la situació en aquells moments. I els que escrivíem en català érem tots autodidactes».

Mentre Faulí i Cadena fixen periodistes, s'havia convo-cat un concurs d'idees per triar la capçalera que es va fallar el 16 de febrer. Els logos que es van presentar es van exposar a la Fundació Miró i van ser preseleccionats per un jurat pro-fessional. Però en la votació final hi va participar tothom que va voler. Va guanyar el grafisme d'Àngel Vallbona que donava protagonisme a la A d'Avui per damunt d'un altre que ressal-tava la C de Catalunya. El logo de Vallbona es va imposar per pocs vots. Es va haver de retocar una mica per tal que fos vàlid per imprimir. Un cop triat el logo, es va convocar les empre-ses publicitàries per demanar-los la seva col·laboració. El diari *La Prensa* —que era de la cadena del *Movimento* i que abaixaria la persiana aquell mateix any— va informar de la trobada amb les empreses de publicitat amb el titular següent: «*Problemas técnicos del uso del catalán en la publicidad*».

Tres setmanes abans del 23 d'abril, Premsa Catalana signa un acord amb el diari de tarda *El Noticiero Universal* per utilitzar la seva impremta i la seva rotativa. Josep Maria de Porcioles ha- via comprat aquell diari el 1972, quan era alcalde de Barcelona, i de la gestió s'encarregava el seu fill, popularment conegut com Chemari. «En aquells moments és la màquina més vella que hi ha a Barcelona. Sortim amb una màquina vella. I hem de

sortir el 23 perquè no sabem què passarà després. Potser se'ns carreguen...», recorda Josep Maria Cadena.

Franco s'havia mort el novembre anterior i a partir d'aquell moment tot va molt ràpid, però molts temien que hi hagués una involució i ja hem vist que els promotors del diari, també. De fet, aquesta angúnia de tornar enrere és viva durant molts anys. Altrament no s'entén la reacció d'una part de la ciutadania arran dels fets del 23 de febrer de 1981. Quan el tinent coronel Tejero entra al Congrés dels Diputats pistola en mà i fa ajupir tothom, n'hi ha molts que aquella nit d'incerteses fan les maletes i es preparen per passar la frontera. Vaig ser testimoni de com la tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Barcelona, Mercè Sala, organitzava, des de la Sala del Quixot de la Casa Gran, l'operació d'evacuació del consistori cap a Perpinyà. Van mobilitzar tots els cotxes del parc mòbil mentre Pasqual Maragall, des de la sala contigua, intentava captar qualsevol emissora de ràdio del País Valencià per saber què feia Milans del Bosch, que se suposava que era un dels caps visibles del cop d'estat. Sortosament l'operació va quedar en res perquè el rei, o qui fos el tapat d'aquell intent de cop d'estat, es va tirar enrere.

Josep Maria Cadena, a qui havíem deixat lamentant-se d'haver de recórrer als tallers més sòrdids de Barcelona, recorda el fitxatge cabdal d'un ninotaire:

«Pensem en el Cesc, però el Maluquer diu que ja hi ha parlat i que no vindrà, perquè el Cesc vol pintar. El vaig anar a veure i el vaig convèncer. El teu acudit anirà a primera pagina i serà l'editorial del diari, li vaig dir. A

traves del teu dibuix marcarem posicions perquè és més fàcil que les coses ‘colin’ a través del dibuix que de la paraula. I per al dia de Sant Jordi va fer aquell dibuix d’un nen que va de la mà del seu pare amb la rosa i el llibre. I el nen pregunta ‘Ara ja només ens falta l’Estatut?’. I d’editorials escrits, realment en vam fer ben pocs en el primer AVUI.»

A la portada també hi havia la peça d’Albert Jané sobre la llengua. Cadena considera que ambdues coses eren «signes d’identitat». Amb els anys, tant Albert Jané com Cesc van passar a pàgines interiors. I Espinàs, que anava a la contraportada i que era un altre clàssic, va acabar marxant a *El Periódico* perquè es va sentir maltractat i mal pagat.

«Només vam poder fer tres números zero —recorda Josep M. Cadena—. Ens trobem amb una impremta que vol fer el canvi, que està entremig de dos sistemes i que ja treballa amb planxes de coure. Imprimim en tipografia, però ja havien suprimit les linotípies. I comencem a treballar amb unes màquines que piquen cintes i després cal enganxar els textos en unes pàgines de paper *couché*. I ho enganxaven tort perquè la gent de tallers no havia jugat mai a gomets com els nens d’ara.»

Ni Faulí ni Cadena no confiaven en la impremta i encara menys en la distribució, però els dies s’escolen ràpids i s’arriba a la nit del 22 d’abril, la vigília de Sant Jordi. I les seves pors es van materialitzar. Tant la impressió com la distribució van ser un desastre.

La primera portada de l'AVUI

El 22 d'abril del 1976 no va passar res al món. No va començar ni va acabar cap guerra, no es va estavellar cap avió ni va descarriar cap tren al tercer món, que és el recurs de tots els diaris quan no saben què posar a portada. I el primer AVUI va obrir amb la vaga del metall del Baix Llobregat i amb l'acudit de Cesc reclamant l'Estatut, acudit que no feia gràcia i que es va interpretar, i ho era, com un segon editorial. Després d'aquest, en va fer molts altres, d'editorials dibuixats. I la reivindicació de l'Estatut també va ser una de les constants del primer AVUI.

Toio Ribas s'atribueix la proposta del titular de portada. «Jo me'n recordo com va anar aquesta notícia. A veure quines notícies tenim, ens van preguntar a la reunió de portada. I jo vaig dir 'tenim una vaga del metall grossa'. I el Faulí va dir, 'doncs aquesta'. No hi havia res gros internacional.» Ribas afegeix que en el diari que Faulí va dirigir «tot el que era clandestí i democràtic estava tolerat», una posició molt allunyada de la norma general en aquells moments entre els directors dels diaris.

Però aquesta portada i el titular sobre la vaga, que avui per inofensiva passaria desapercibuda, va generar queixes i suspicàcies i no va caure gens bé a la gent d'ordre. «A alguns no els va agradar que es comencés parlant de la vaga del metall del Baix Llobregat. I opinaven que el titular hauria d'haver estat: «Avui, Dia del Llibre i de la Rosa, surt el diari AVUI», recorda Josep Maria Cadena que va haver d'entomar forces crítiques. «No era res planificat. Va ser una valoració estrictament periodística, equivocada o no, del que havia passat aquell dia», diu Faulí en l'entrevista que li va fer Fabre.

El signant d'aquella primera notícia de la primera portada és Joan Subirà, capellà, periodista i un home amb un llegendari sentit de l'humor. En les seves memòries, *Sóc un zero a l'esquerra*, explica com va escriure aquella informació, i ho va ampliar en una entrevista que li vaig fer a la residència de capellans on ara viu jubilat. Subirà, en saber que anava a sortir l'AVUI, es va anar a oferir, però encara no sap com li van encolomar la informació laboral. «Jo, pobre de mi, no era gens entès en lluites obreres ni conflictes socials.» Però va obeir i va començar a publicar notícies de laboral en els pocs números zeros que es van fer durant el mes d'abril. El dia 22 d'aquell mes, la vigília del naixement del diari, es va assabentar que hi havia una vaga dels treballadors del metall i que alguns centenars s'havien reunit al cinema Princesa, avui desaparegut, que era al costat de l'edifici dels sindicats de la Via Laietana.

Subirà recorda que el local era ple de gom a gom i que li va costar déu i ajut entrar-hi per escoltar els parlaments, que eren molt «abrandats». De l'assemblea va sortir la consigna de manifestar-se per la Via Laietana. Els grisos s'havien posicionat a l'alçada de Correus i la manifestació va tirar cap amunt per la vorera dreta per tal de no tallar el trànsit. Subirà pujava per l'esquerra per veure-ho millor. En arribar a l'alçada de la Catedral, els manifestants van creuar la Via Laietana i van tallar la circulació:

«Lavors es van disparar les sirenes de les furgonetes i van sortir-ne dotzenes d'antiavalots amb casc, escut protector i porres enlaire. Van començar a disparar pots de fum i pilotes de goma contra els manifestants. Algunes pilotes em van passar ben arran.»

Quan els manifestants es van fer fonedissos pels carrers estrets del Barri Gòtic, Subirà va tornar a la redacció. I es va quedar de pedra quan li van dir que la notícia anava a portada. Ell considerava que no tenia prou teca per omplir les tres columnes de la portada, que finalment es van acabar de completar amb dos conflictes laborals més de Granollers i Mataró que havia enviat un corresponsal. I sort que ni el director ni el cap de secció van acceptar el títol que proposava Subirà: «La policia ja reparteix llenya als vaguistes». De títols com aquests, el 'Subi' en va intentar colar bastants durant els vint anys que va treballar a l'AVUI, i alguns es van arribar a publicar.

L'editorial, que també anava a portada i que es titulava «Trenta-set anys després», ja apostava fort pels Països Catalans. I en el mateix sentit s'expressava el poeta Joan Oliver, que inaugurava la secció de Diàleg:

«Catalunya, els Països Catalans, posseeixen totes les condicions i els valors que configuren i nodreixen una nació [...] i entre aquests valors —no ens cansem de repetir-ho— excel·leix la llengua, que és la sal que ens ha preservat de la descomposició. Una llengua [...] i amb ella una cultura de rels antigues que hem volgut i sabut rescatar i salvar de l'ofec d'una tremenda decadència determinada per errades i dissorts així mateix històriques.»

Conseqüent amb aquesta reivindicació de la llengua, el tàndem Faulí-Cadena va decidir que les petites grans lliçons sobre llengua que signava Albert Jané anessin a la portada en una columna emmarcada.

L'altre tret característic dels primers temps de l'AVUI va ser el pluralisme polític i ideològic que es manifestava en l'ampli ventall de col·laboradors que escrivien a les pàgines de Diàleg. Durant la transició, l'AVUI sempre va donar suport a l'esperit unitari dels partits catalans que amb aquest objectiu van acudir a les primeres conteses electorals: la de la reforma política del desembre de 1976 i les primeres legislatives del juny de 1977. Aquest esperit unitari es va anar desintegrant després de les legislatives, tot i que hi ha autors que afirmen que es va mantenir, en part, per a les conteses de l'Estatut de 1979, les segones legislatives, les primeres municipals de 1979 i les eleccions al Parlament català de 1980. De les eleccions municipals a l'Ajuntament de Barcelona del 1979, en va sortir un govern d'unitat que és tot un referent.

Malgrat les crítiques, però, aquella portada es va convertir en un objecte de col·lecció i fins i tot un empresari espavilat la va transformar en un quadre-mirall. La signatura de Joan Subirà, el capellà reciclat a periodista que va escriure la informació de la vaga del metall, va presidir el rebedor o el menjador de moltes famílies catalanes durant anys.

Tot i que els protagonistes de la festa érem els periodistes de la nova criatura, hi ha pocs testimonis gràfics de la nit del 22 al 23 d'abril. La fotografia més coneguda és la d'Espar Ticó enfilat a una finestra reixada del carrer Diputació cantonada Llúria, que és un dels dos edificis que ocupava el *Noticiero*. La redacció de l'AVUI era a la quarta planta i la rotativa, al soterrani. Personalment conservo una altra fotografia, més íntima, on es veu una colla de joves redactors que estem esperant que es posi en marxa la rotativa. Però aquesta instantània,

a diferència de la d'Espar, no té res d'èpica (vegeu Annex Fotogràfic).

El que sí que és èpic és el relat que fa el mateix Josep Espar Tico del que va passar aquella nit. Per a ell va ser la culminació d'un somni. Us remeto a les seves memòries i ja adverteixo que precisament la *memòria* li juga alguna mala passada perquè, en fer la relació de les persones que van anar a saludar la sortida del primer AVUI, esmenta gent que no hi va ser. Un dels que sí que va anar-hi va ser el periodista Josep Maria Huertas, que havia sortit de la presó nou dies abans, el 13 d'abril: «Em feia il·lusió arribar-me a la redacció de l'AVUI, el primer diari en català que sortia des de 1939. Hi treballaven alguns amics i el director era el tercer periodista del Grup dels Demòcrates que arribava a un càrrec semblant. L'ambient era eufòric i em van fer una rebuda molt càlida... Qui més recordo és Toni Cruz, el guapo de la Trinca, que anava amb la seva companya d'aleshores, Pepa Arenós, una de les actrius més guapes i militants de la Transició», ha deixat escrit Huertas en el seu llibre de memòries *Cada taula, un Vietnam* (La Magrana, 1997).

La dona de Josep M. Huertas, Araceli Aiguaviva, surt a la foto que he esmentat més amunt, asseguda damunt d'una taula de la redacció.

Espar escriu que entre la gernació hi havia Jordi Pujol, Marta Ferrusola, Carles Sumarroca (que durant anys va posar el seu cava en els lots de Nadal dels treballadors), Miquel Sellarés... I explica que quan va arribar al carrer Diputació ja era ple de gent, que fins i tot l'escala que baixava fins a la rotativa estava de gom a gom. «Veig clar que ens ofegarem,

allò és impossible de resistir. Sacsejades. Allaus de gent. Pujo a dalt d'una taula. Demano silenci. Faig una crida: 'El diari és de tots, és obert, el diari és una victòria del poble, del carrer.' I demano que tothom vagi al carrer a celebrar-ho.» Enmig d'aquest merder, es troben Espar i Maluquer. Aquest porta un dels primers diaris que ja ha sortit de la rotativa. S'abracen. A Maluquer li espurnegen els ulls. Espar Ticó, malgrat l'alegria, veu que el paper és molt dolent i que la impressió és pèssima. La rotativa ja ha llançat els primers centenars i la gent que s'espera al carrer Diputació se'ls disputa. La foto històrica és d'aquest moment, quan Espar Ticó s'enfila a la reixa i fa el míting. Després, s'enfila Faulí a la reixa i parla de fe, constància i tenacitat. Visques al diari i a Catalunya. Aquella nit la vella rotativa del *Ciero* no parará i arribará a imprimir cent mil exemplars del diari, que s'exhauriran tots. Uns dies després es va fer una nova edició d'aquest primer diari per als milers de col·leccionistes que té Catalunya i que se n'havien quedat sense.

Lluís Solà i Dachs, estudiós de premsa catalana, també descriu la sortida del primer AVUI com una gran celebració:

«La cruïlla de Diputació amb Roger de Llúria era plena de gent, semblava que el Barça hagués guanyat una copa. Des dels balcons, el Faulí saludava com si fos un jugador. Era un moment impressionant. Tothom feia festa. Van treure ampolles de cava, gots de paper, tothom brindava. L'escala estava atapeïda de gent, devien ser unes 2.000 persones. Fins i tot les rotatives eren plenes de persones que agafaven el diari acabat de fer. Va ser un moment impressionant, molt bonic.»

La fal·lera per aconseguir un diari es va estendre pels quioscos de la ciutat, que molt aviat el van exhaurir. La tarda del dia 23, la Trinca feia un recital al Romea i es va anunciar que els qui portessin el diari entrarien de franc. Al final d'una cançó, els trincaires van demanar al públic que ensenyés l'entrada i tota la platea es va convertir en un mar de diaris. EsparTicó era en una llotja i el van fer pujar a l'escenari on improvisà un altre míting i, després, va signar exemplars damunt d'un paper que era molt dolent i que s'estripava.

Cadena recorda aquella nit com la de la gran passió i amb molta gent al carrer. I a EsparTicó dient «això són trons i que s'ha fet per collons!» I Cadena replicant: «Tot el que vostè vulgui, però deixi'm passar que tinc feina, que el diari s'ha de distribuir... I aquí va venir la primera gran ensopegada de l'AVUI».

Eufòries al marge, la distribució material del diari és un desastre des del primer dia i el caos durarà mesos. «El primer dia, el diari no el va rebre ningú», reconeix el mateix Jordi Maluquer. Els 115.000 exemplars que es van editar es van exhaurir tots, però al quiosc, i durant molts dies hi havia gent que venia a buscar-los a la redacció. La majoria dels 33.000 subscriptors i/o comptepartípics que aleshores tenia l'AVUI es van quedar sense el seu exemplar perquè no va funcionar la distribució. L'endemà, la centraleta treia fum i tothom reclamava el mateix: el seu exemplar.

D'una banda tenim la impremta més vella de Barcelona que funciona com pot, i d'una altra, una distribució que és un desori. Els repartidors de diaris ja van advertir que no podrien absorbir el nou volum d'exemplars que havia de generar l'AVUI.

Aleshores es proposa enviar el diari a través de correus, però el remei resulta pitjor que la malaltia. Es fan unes faixes de paper, es plega el diari i els consellers i les seves famílies van cada nit al diari a enfaixar. Quan porten els diaris a correus es troben que encara no han sortit els dels dies anteriors. S'opta per donar propines i ensabonar déu i sa mare. Però tampoc funciona. Aleshores es lloguen furgonetes. Una arriba cada dia a la ciutat de València perquè allí hi ha 300 subscriptors, però resulta més car el farciment que el gall. La regularitat substituirà el caos quan es creï una empresa pròpia de distribució, però el mal ja estarà fet. I la mala imatge, també. D'aquí neix, potser, la llegenda que el diari que es deia AVUI sempre publicava les notícies d'ahir. No era cert, és clar, però el que sí que era veritat és que sovint els subscriptors de fora de Barcelona, i a vegades també els de ciutat, rebien el diari amb dos o més dies de retard.

Però no només el tema de la distribució va ser un desori, també ho van ser molts dels afers relacionats amb les finances. Un bon dia es descobreix que els anunciants no rebien les factures, que hi ha molta gent que rep el diari de franc, famílies que en reben dos i tres en un mateix domicili perquè hi ha diversos comptepartíeps... Davant d'aquest desgavell, Maluquer plegarà com a conseller econòmic de Premsa Catalana l'octubre de 1976. El va substituir Enric Cirici, que promet arreglar el desordre en un màxim de dos mesos, promesa que no podrà complir.

Agustí Pons, en el seu llibre *Temps indòcils* (Angle Editorial, 2007), ha escrit que l'expectació exagerada que va generar la sortida del diari AVUI va anar seguida d'una gran decepció...

«... possiblement també exagerada com correspon a una societat tan poc segura d'ella mateixa com és la catalana. De seguida es va començar a dir que l'AVUI era un diari que portava les notícies d'ahir, i importants sectors del món intel·lectual ens van girar l'esquena. Alguns ho van fer arrossegats per la polarització ideològica que va seguir la derrota socialista en les primeres eleccions al Parlament de Catalunya el 1980. D'altres per simple mandra mental. La meitat dels intel·lectuals als quals Faulí em va adreçar amb l'encàrrec de demanar-los que col·laboressin regularment a l'AVUI van declinar la invitació. Alguns d'aquests intel·lectuals, professors universitaris, havien escrit pàgines i pàgines en diverses revistes parlant de la falta d'una crítica literària militant com una de les mancances més perniciosos per a la cultura catalana. I ara resultava que se'n veien un bull d'escriure cada setmana o cada quinze dies i que preferien seguir dient que aquest era un país sense crítica.»

Amb els anys, però, el suplement de cultura de l'AVUI va esdevenir un dels més prestigiosos de l'Estat. Però aquesta actitud dels intel·lectuals i de molts *progres* catalans es va perpetuar. Es va convertir en un clàssic fotre-se'n de l'AVUI. Se'n donaven de menys d'escriure-hi, però perdien el cul per col·laborar amb l'edició catalana d'*El País*, que molt aviat es va convertir en una mena de quinta columna i així ha continuat fins ara.

Toio Ribas creu que una part de la fama de mal diari que aviat es va guanyar l'AVUI va ser deguda a la «malvolença dels companys dels altres diaris. Érem un diari en català». Ell

reconeix que en començar potser «se'ns podia escapar alguna notícia, però els grans esdeveniments no s'escapaven». Opina que la imatge gràfica hauria d'haver estat millor i que els tallers del *Ciero* eren els pitjors de Barcelona. De la malvolença dels companys no ens en vàrem escapar mai més. Malvolença i menyspreu.

Però el greuge més gran de l'AVUI va ser que no tenia amo. Ni diners. Els diners dels comptepartípics es van fondre el primer any, la publicitat es cobrava tard i malament, i es va empenyorar el Fons d'Art. Quan Tarradellas primer i Convergència després van començar a injectar diners a l'AVUI, no n'hi donaven prou per poder sortir de la misèria. Just per pagar les nòmines i el paper.

Convergència no podia ni volia que se sabés que pagava. I no ha quedat mai clar com ho feia. En aquest llibre donem veu a alguns testimonis que apunten a conselleries i a empreses, i fins i tot s'ha relacionat el finançament de l'AVUI amb afers delictius com els ja esmentats.

Però pagaven i, per tant, influïen. Ho corrobora, sense esmentar proves, molta gent que ha passat per l'AVUI, des de Jaume Vilalta fins a tots els directors sense excepció. La gran contradicció dels líders convergents és que per un cantó pagaven i figurava que era el seu diari i per l'altre menystenien la influència que podia tenir l'AVUI, i quan es tractava de donar una primícia de debò, no una consigna política, miraven cap a *La Vanguardia* del comte de Godó. Perquè *La Vanguardia* ha estat sempre el seu diari.

Josep Sanmartí, el corresponsal de l'AVUI a Madrid des que neix el diari fins al 1996 quan arriba Vicent Sanchis, és

també del parer que CDC no es va prendre mai el diari com un projecte empresarial a llarg termini, i recorda que es feia «amb una sabata i una espadenya. Els primers dies, per no tenir, no teníem ni teletips i calia anar-los a buscar al *Noticiero*, que era al pis de sota». Però malgrat el desori administratiu i els pocs mitjans, ell afirma que no es va fer un mal producte.

«Llegies l'AVUI i era el mateix que llegies en els altres. Jo mai vaig tenir la impressió que fèiem un mal diari. El més criticable eren els comentaristes. Com, per exemple, els que defensaven ETA.»

Quan el 2004 desapareix Premsa Catalana SA i es crea Catalana de Comunicació —amb *La Vanguardia*, Planeta i l'Institut Català de Finances com a accionistes—, la situació econòmica de l'AVUI i la dels seus treballadors no va millorar gaire. Els dos socis es van quedar l'AVUI per estratègia empresarial, però el diari no els importava gens i, quan van aconseguir els seus objectius, el van deixar caure.

Taula

A tall de pròleg	7
Comencem pel final	14
Entre el seny i la rauxa	32
Més que un diari (1976-1982)	73
Per la Crida, les esqueles i Gomis (1982-1985)	144
Interludi (1986)	173
Després de la calma (1987-1989)	183
La llarga ombra de Max Cahner (1989-1993).	228
El director que no cridava (1993-1996)	248
El director que cridava (1996-2007).	274
El principi de la fi (2007-2009)	315
El Fons d'Art de l'AVUI	337
Epileg, <i>Teresa Bruna</i>	348
Miscel·lània fotogràfica.	363

